

บทสนทนาของเมิ่งจื่อ (孟子) กับฉีซวนอ๋อง (齐宣王) ส่วนหนึ่งจากบทความ 《齐桓晋文之事¹》

แปลและเรียบเรียงโดย ภักธารัตน์ สุวรรณวัฒนา (2005年10月 5号)

เมิ่งจื่อทูลถามฉีซวนอ๋องว่า “ฝ่าบาทดำริจะระดมพลทำสงคราม ทำให้ไพร่พลและขุนนางต้องเผชิญอันตรายและทำให้เจ้าแห่งอาณาจักรอื่นขุ่นเคือง ฝ่าบาททรงเห็นเป็นเรื่องสนุก กระนั้นหรือ? ”

ฉีซวนอ๋องตรัสว่า “หามิได้ ข้าจะเห็นเรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องสนุกไปได้อย่างไรกัน ข้าเพียงต้องการทำตามความปรารถนาอันใหญ่ยิ่งต่างหาก”

เมิ่งจื่อทูลถามว่า “ความปรารถนาอันใหญ่ยิ่งของพระองค์คืออะไรเล่า”

ท่านอ๋องเพียงเผยยิ้มหากแต่มิตรัสตอบ

เมิ่งจื่อจึงว่า “ฝ่าบาททรงทำไปเพราะพระกระยาหารอันโอชามิพอเสวยหรือ จลองพระองค์ยังไล่ไม่สบาย ไม่พอจะทำให้พระองค์อบอุ่นละหรือ แสงสีอันตระการตาไม่พอให้ทอดพระเนตร คีตาอันปราณีตมิพอให้สดับหรือ ข้าทาสบริวารไม่พอให้ทรงใช้สอยหรือ ข้าว่าเหล่าเสนาบดีสามารถจัดหาสิ่งเหล่านี้มาสนองความต้องการของฝ่าบาทได้อย่างเพียงพอ แล้วฝ่าบาทยังทรงทำเพื่อสิ่งเหล่านี้หรือ?”

ฉีซวนอ๋องตรัสว่า “หามิได้ ข้ามิได้ทำเพื่อสิ่งเหล่านี้”

เมิ่งจื่อจึงทูลว่า “ถ้าเช่นนั้น ข้าเข้าใจแล้วว่าความปรารถนาอันใหญ่ยิ่งของพระองค์คือการขยายอาณาเขตเพื่อให้อาณาจักรใหญ่อย่างฉินและฉู่มาสวามิภักดิ์ ต่อจากนั้น พระองค์ก็จะเข้าครอบครองจีนทั่วแคว้นแคว้น และสยบเหล่าอนารยชนทั่วสารทิศให้อยู่ในความสงบ แต่การใช้วิถีก่อศึก รุกรานเพื่อบรรลุความปรารถนาเช่นนี้เปรียบเสมือนการปีนต้นไม้หาปลา (缘木求鱼) ไม่มีวันสำเร็จหรอก

1

บทความภาษาจีนโบราณ นำมาจากเอกสารประกอบการเรียนวิชาการอ่านภาษาจีนเกี่ยวกับจริยธรรมและศาสนา คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนโดย ร.ศ. ปกรณ์ ลิ้มปณฺสรณ์

ฉีชวนอ๋องตรัสถามว่า “ร้ายแรงถึงเพียงนั้นเชียวหรือ?”

เมิ่งจื่อทูลว่า “น่าจะร้ายแรงกว่าด้วยซ้ำ เพราะการปีนต้นไม้หาปลา [ข้อเสีย] อย่างมาก ก็แค่หาปลาไม่ได้ มิได้ก่อให้เกิดภัยพิบัติอันใด แต่ [ข้อเสียของ] การก่อกวนนั้นไม่เพียงมีอาจบรลู ความปรารถนาเท่านั้น หากยังจะมีผลร้ายติดตามมาอย่างเหลือคณานับ”

ฉีชวนอ๋องตรัส “นี่มันยังงัยกัน ไหนลองว่ามาซิท่านเมิ่งจื่อ”

เมิ่งจื่อว่า “เอาอย่างนี้นะท่าน ท่านว่าหากคนอาณาจักรโจวกับคนอาณาจักรชิง ทำสงครามกัน ฝ่ายไหนจะชนะ?”²

ฉีชวนอ๋องตรัสตอบ “อู่วะ! มันก็ต้องอาณาจักรชิงสิ”

เมิ่งจื่อจึงกราบทูลว่า “ถ้าอย่างนั้นก็แสดงว่า อาณาจักรเล็กๆจำเดิมย่อมไม่อาจจะตั้งตนเป็นศัตรูกับอาณาจักรใหญ่ๆได้ อาณาจักรที่มีประชากรน้อย (กำลังพลน้อย) ตามธรรมดาก็ไม่อาจเป็นอริกับอาณาจักรที่มีประชากรมาก อาณาจักรที่อ่อนแอ ตามธรรมดาย่อมไม่อาจเป็นปรปักษ์กับอาณาจักรที่เข้มแข็ง ณ ผืนดินซึ่งชนดล่อมด้วยห้วงสมุทรนี้ อาณาจักรอิสระที่มีพื้นที่ถึงพันลี้ มีเพียง 9 อาณาจักร ส่วนอาณาจักรนี้มีกำลังเพียง 1 ใน 9 ส่วนเท่านั้น การนำกำลังเพียง 1 ใน 9 ส่วน ไปทำให้กำลังที่เหลือถึง 8 ใน 9 ส่วนยอมศิโรราบ เทียบกับการทำสงครามของอาณาจักรโจวกับชิงแล้ว พระองค์คิดว่ามีอะไรที่ต่างกัน ยังเหมือนกับแนวคิดข้างต้นหรือไม่

เพลานี้ หากพระองค์ปกครองโดยยึดหลักเมตตากรุณา ข้าราชการทั้งหลายในแผ่นดิน

ก็ล้วนปรารถนามาอยู่ใต้เบื้องยุคลบาทในราชสำนักพระองค์ ชวนาชาวไร่ล้วนปรารถนามาทำ

การเพาะปลูกในที่นาของพระองค์ พ่อค้าแม่ค้าล้วนอยากนำสินค้ามาสะสมไว้ที่อาณาจักรของพระองค์

² ในยุคร้านกั๋ว (戰國) ประมาณปี 475-221 ก่อนคริสตกักราช มีอาณาจักรอยู่หลายอาณาจักรด้วยกัน กล่าวคือ 1) นครอาณาจักรฉู่ (楚) คุมทางตอนใต้ 2) นครอาณาจักรจ้าว (趙) คุมทางเหนือ 3) นครอาณาจักรเยียน (燕) คุมทางตะวันออกเฉียงเหนือ 4) นครอาณาจักรฉี (齊) คุมทางตะวันออก 5) นครอาณาจักรฉิน (秦) คุมทางตะวันตก โดยมี 5) นครอาณาจักรห่าน (韓) 7) อาณาจักรวุย (魏) อยู่ตอนกลาง ในบรรดานครอาณาจักรทั้ง 7 นี้ มี 3 อาณาจักรใหญ่ที่ครอบคลุมดินแดนเขตลุ่มแม่น้ำหวาง (黃河 หรือที่คนไทยมักเรียกกันว่า ฮวงโห) จากทิศตะวันตกสู่ตะวันออก ได้แก่อาณาจักรฉิน วุยและ ฉี ซึ่งมีกำลังอำนาจยิ่งใหญ่ทัดเทียมกัน

นักท่องเที่ยวล้วนปรารถนาจะสัญจรเข้าออกบนเส้นทางของพระองค์ คนในแต่ละอาณาจักรที่ชิงชิง
ผู้ครองอาณาจักรของตนก็ล้วนปรารถนามาอุทธรณ์ทุกข์กับพระองค์ หากเป็นดังนี้แล้ว พระองค์ลอง
ตอบข้าลี้ว่าใครจักเป็นผู้ชนะ”

ฉิชนอ่องตรัสว่า “ข้าเณตเซลาเบาปัญญา ไม่สามารถทำได้ตามที่ท่านว่า ท่านได้โปรดสั่งสอน
ข้าให้กระจ่างด้วยเถิดว่าทำอย่างไรจึงจะสมปรารถนาได้ ถึงแม้ข้ามิได้มีปัญญานัก แต่ก็พยายาม”

เมิ่งจื่อกล่าว “ผู้ใดความมั่นคงในสินทรัพย์จะดำเนินชีวิตแต่ยังมีจิตใจงดงามได้ตลอดนั้น
เห็นทีจะมีแต่เพียงอริยชนเท่านั้น อันว่าประชาชน เมื่อไม่มีทรัพย์สินที่มั่นคงพวกเขาย่อมมีใจ
ไม่มั่นคง เมื่อปราศจากใจตั้งมั่นในการประกอบกุศลกรรมแล้ว โดยมากก็สามารถจะฝ่าฝืนข้อบังคับ
ทำการต่อต้านแล้วก่อการจลาจลได้โดยง่าย หากทรงจนพวกเขาก่อการจลาจลแล้วใช้บทลงโทษรุนแรง
เช่นนี้ เสมือนเป็นการให้พวกเขารับโทษที่ไม่ได้ก่อ มีประมุขทรงอำนาจผู้เมตตาองค์ใดปรักปรำลงโทษ
ประชาชนได้เพียงนี้? ฉะนั้น เมื่อประมุขผู้ทรงปัญญาออกมาตราการเกี่ยวกับทรัพย์สินของประชาชน
ก็ควรคำนึงว่าต้องให้ประชาชนเลี้ยงดูพ่อแม่ได้ หรืออย่างน้อยๆ ก็ควรให้เลี้ยงดูภรรยาและบุตรธิดาได้
เมื่อฤดูเก็บเกี่ยวมาถึง ประชาชนจะต้องมีอาหารพอเพียงและมีเสื้อผ้าสวมใส่ หากป้องกันไม่ให้
ประชาชนอดตายได้ การจะให้ประชาชนทำตามกฎหมายก็เป็นเรื่องง่ายดายนัก

แต่ ณ ขณะนี้ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของประชาชนไม่สามารถทำให้
เขาดูแลพ่อแม่ให้อยู่ดีกินดีได้ ไม่สามารถทำให้ประชาชนเลี้ยงดูครอบครัวได้ แม้แต่ในปีที่ไรภัยแล้ง
ประชาชนก็ยังต้องดำเนินชีวิตอย่างอดอยากยากแค้น ยิ่งปีใดมีภัยธรรมชาติก็ยิ่งเสี่ยงความอดอยาก
ปากแห้งไม่ได้

ขนาดเลี้ยงดูตัวเองยังเอาไม่รอดเช่นนี้แล้ว ประสาอะไรจะให้ประชาชนทำตามขนบประเพณี
รักษาสถบัตินิติ ถ้าพระองค์ดำริจะปกครองแผ่นดินโดยเมตตาธรรม แล้วโยไม่ปฏิบัติให้แตกต่าง
จากสิ่งที่ข้ากล่าวไปแล้ว จงให้ทุกครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยเป็นเนื้อที่ 5 หมู³ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
ผู้เฒ่าอายุ 50 ปีก็จะมีเสื้อผ้าสวมใส่ เลี้ยงไก่หมูหมาโดยไม่ขวางมันในฤดูผสมพันธุ์ เฒ่าชราอายุ 70 ปี

³ ไร่จีน

ก็จะมีเนื้อสัตว์กิน แบ่งที่นาให้ครอบครัวต่างๆครอบครัวละ 100 หมู่ อย่าไปแย่งเวลาทำนาของพวกเขา
เท่านี้ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกถึง 8 คน ก็จะไม่อดอยาก ชนชั้นส่งเสริมการศึกษาในสถานศึกษา
สั่งสอนบุตรธิดาโดยใช้ความกตัญญูและคุณธรรมความนอบน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นเครื่องมือ ผู้เฒ่าผมแซม
ชาวก็ไม่ต้องแบกสัมภาระระหกระเหินอยู่ตามถนน

ผู้เฒ่าอายุ 70 มีเสื้อผ้าสวมใส่ มีเนื้อสัตว์กิน ประชาชนไม่อดอยากเหน็บหนาวเช่นนี้แล้ว
มิเป็นมหาราชหามีไม

ข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่ังจื่อวางนโยบายทางเศรษฐกิจสำหรับอาณาจักร ไว่ดังนี้ ;

- (1) ยกเลิกภาษีสินค้าเพื่อให้สินค้านานาชนิดอุดมสมบูรณ์ ข้าวของจะได้ถูกลง
- (2) กำหนดราคาสินค้าเพื่อมิให้พ่อค้าฉวยโอกาสโก่งราคา และให้ประชาชนได้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค
ที่ปลอดภาษี
- (3) จัดสรรที่ดินทำกินให้ประชาชน
- (4) ห้ามมิให้รัฐบาลเกณฑ์แรงงานราษฎรในฤดูเก็บเกี่ยวพืชผล
- (5) สงวนพันธุ์สัตว์น้ำ สัตว์บก สงวนป่าไม้วัวไม่ให้คนทำลาย
- (6) ส่งเสริมให้ทุกคนร่วมทำสวนครัวและอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) สร้างโรงเรียน อบรมสั่งสอนจริยธรรมและวิชาความรู้แขนงต่างๆแก่ประชาชนทั่วไป

เมื่ังจื่อได้วางนโยบายทางเศรษฐกิจสำหรับอาณาจักร ซึ่งแบ่งเป็น 7 หัวข้อใหญ่ ในเรื่อง
การจัดสรรที่ดินมีเนื้อหาโดยสังเขป คือให้รัฐบาลจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชนโดยกำหนดบริเวณ
เนื้อที่ 1 ลี้ แบ่งเป็น นา 900 ไร่ ตรงกลาง 100 ไร่ เป็นนาหลวง ขนดล้อมด้วยนาอีก 800 ไร่ ซึ่งต้องยก
ให้แก่ครอบครัว 8 ครอบครัว ครอบครัวละ 100 ไร่ รัฐบาลไม่เก็บภาษีนาของราษฎร ดังนั้นราษฎรเก็บ

เกี่ยวนาได้เท่าไรก็เป็นสมบัติของราษฎรเจ้าของที่ดิน แต่ราษฎรทั้ง 8 ครอบครัวต้องมาทำงานที่นา

หลวงและสิ่งผลที่ได้ในนาหลวงนั้นแก่รัฐบาล

100 ไร่	100 ไร่	100 ไร่
100 ไร่	นาหลวง 100 ไร่	100 ไร่
100 ไร่	100 ไร่	100 ไร่